

Förvaltningsrätten i Stockholm

Re: Överklagande av Kammarkollegiets beslut 2023-01-26 om avslag på Humanisternas ansökan om registrering såsom trossamfund, Dnr 19.3.1-8231-2022.

Humanisterna har ansökt hos Kammarkollegiet om att bli registrerat som trossamfund. Kammarkollegiet har avslagit ansökan om registrering genom beslut 2023-01-26. Humanisterna får härmed överklaga Kammarrättens beslut, på de grunder som framgår nedan, och begär att ansökan om registrering såsom trossamfund ska bifallas.

1. Sammanfattning av Kammarkollegiets beslut

Kammarkollegiet har avslagit Humanisternas ansökan om att bli accepterat som ett registrerat trossamfund. Kammarkollegiets lakoniskt uttryckta skäl till beslut grundas helt enkelt på det följande:

- Kammarkollegiet utgår från 2 § lagen (1998:1593) om trossamfund (i forts. LTS), där ett trossamfund omtalas som en gemenskap för religiös verksamhet vari ingår att anordna gudstjänst.
- Kammarkollegiet menar att en sökande kan registreras som trossamfund under förutsättning att sökanden bedriver religiös verksamhet.
- Kammarkollegiet hävdar att Humanisternas egen beskrivning av sin verksamhets ändamål innebär att Humanisterna inte bedriver religiös verksamhet, varför Humanisterna, enligt Kammarkollegiets uppfattning, inte är ett trossamfund i den betydelse som det uttrycket ges i LTS.
- Slutligen hävdar Kammarkollegiet att ett medgivande till registrering av Humanisterna som ett trossamfund skulle innebära en inkorrekt extensiv tolkning av LTS.

2. Sammanfattning av Humanisternas överklagande

Humanisterna anser att Kammarkollegiet har fattat ett felaktigt beslut och detta på följande grunder:

- **Svensk lag:** Kammarkollegiet arbetar inte med någon klar definition av "religiös verksamhet" utan hänvisar lakoniskt till uttrycket sådant det framträder i LTS, således utan någon reell substans eller koppling till de realiteter som bär upp uttrycket i

LTS. Inte oväntat framstår därför Kammarkollegiets prövning i en rad helt likartade fall som godtycklig. Detta ska visas i nedan angivna exempel.

- Humanisterna har i sin inlaga visat att den art och bredd som kännetecknar dess många aktiviteter medför att Humanisternas verksamhet helt klart måste omfattas av begreppet "religiös verksamhet" och måste, under alla omständigheter, anses likställd med en rad samfund som Kammarkollegiet funnit skäl att registrera som sådant trossamfund, således i enlighet med LTS.
- Humanisternas argument har på inget sätt bemötts eller övervägts av Kammarkollegiet. Fastmera är det uppenbart att Kammarkollegiet har feltolkat Humanisternas stadgar, som Kollegiet blott hänvisar till, såvitt gäller ändamål, inriktning och substans hos dess verksamhet.
- Närmare besett framstår det som om Kammarkollegiet enbart byggt sitt avvisande beslut på föreställningen att Humanisterna är en icke-teistisk livsåskådningsorganisation. Detta strider mot LTS, vilken måste anses omfatta även icke-teistiska livsåskådningsorganisationer, särskilt i ljuset av bl a Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna, och i vart fall måste jämföras med teistiska sammanslutningar vid registreringen hos svensk myndighet.
- **Propositionen 2021/22:272, Statens stöd till trossamfund samt demokrativillkor vid stöd till civilsamhället:** Propositionen, överlämnad till riksdagen den 2 augusti 2022, återkallades vid regeringssammanträde den 10 november 2022. Emellertid föreslogs förtydliganden av 2 § LTS, vilka inte alls torde ha att göra med propositionens återkallande. I propositionen föreslås sålunda att 2 § 1 p LTS ska definiera trossamfund på så sätt att i lagen avses med trossamfund en gemenskap som utövar religiös verksamhet i vilken "gudstjänst, bön, meditation eller andra ritualer ingår." I jämförelse med tidigare definition i lagen uttrycks alltså fler sätt än gudstjänst för att utöva en religiös verksamhet. Det främsta motivet till denna förändring är, enligt propositionen, se särsk. s 175 f, att trossamfundsdefinitionen ska vara *konfessionsneutral*. Det understryks också att denna ändring inte innebär någon förändring vid tillämpningen i jämförelse med den tidigare definitionen eftersom det i förarbetena till denna angavs att begreppet gudstjänst skulle förstås i vid bemärkelse och normalt skulle innefatta exempelvis sammankomster för gemensam bön och meditation (se prop. 1997/98:116 s. 20, bet. 1998/99:KU5, bet. 1997/98:KU20, rskr. 1997/98:284, rskr. 1998/99:3).
- Av propositioner framgår också att Kammarkollegiets bedömning i första hand ska vara mer formell än materiell, således i syfte att inte diskriminera mellan olika uppfattningar. Kammarkollegiets

beslut i förevarande ärende innebär dock en oacceptabel diskriminering av Humanisterna.

- **Europakonventionen, EKMR:** Kammarkollegiets beslut att exkludera Humanisterna från registrering på grund av att livsåskådningsorganisationen är icke-teistiska strider mot Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna, EKMR, artikel 9:1 om tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Detta bestyrks av Europarådets lagrådsremiss (CDL-AD [2014]023). EKMR är genom inkorporering svensk lag, se Lag (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (uppdaterad t o m SFS 2021:395).
- **FN:s deklaration över mänskliga rättigheter:** Kammarkollegiets beslut att exkludera Humanisterna från registrering på grund av att livsåskådningsorganisationen är icke-teistiska strider mot FN:s deklaration över mänskliga rättigheter, artikel 18, vilket ter sig självfallet sett till det inre sambandet mellan FN-deklarationen och EKMR. Det förstnämnda bestyrks bl a av FN:s rapportör för religion-och-tankefrihet (A/HRC/34/50/Add.1).
- **Tidigare regeringsbeslut:** Kammarkollegiet anser, helt felaktigt, att regeringens tidigare beslut om *statsbidrag* till Humanisterna bör vara vägledande för Kammarkollegiets (avvisande) beslut om *registrering* av Humanisterna som ett trossamfund. Emellertid kan förstnämnda beslut inte vara vägledande i registreringsärendet. Dels eftersom de besluten är mer än tio år gamla och som Humanisternas stadgar väsentligen har ändrats och dess verksamhet utvecklats sedan dess och detta på sätt som är av betydelse för denna sak. Dels innefattar Lagen (1999:932) om stöd till trossamfund normer som inte ger vägledning för registrering av en verksamhet enligt LTS.
- **Likvärdighetsprincipen:** Svensk lag ska appliceras likvärdigt. Lika fall skall behandlas lika. Eftersom exempelvis Satanistiska samfundet, vilka registrerats av Kammarkollegiet som trossamfund utan att samfundet erkänner någon gudomlighet i rimlig mening, uppvisar ändamål som på alla väsentliga punkter, åtminstone principiellt, liknar Humanisternas, såvitt här intresserar. Även Humanisterna ska alltså på grundval av likvärdighetsprincipen registreras som trossamfund.

Till stöd för sin överklagan bifogar Humanisterna följande bilagor:

- **Satanistiska samfundets ansökan till Kammarkollegiet:** För att förvaltningsrättens egen bedömning av Satanistiska samfundets, för sakens bedömning principiellt väsentliga likhet, med Humanisternas verksamhet, bifogas Satanistiska samfundets ansökan till Kammarkollegiet och som kollegiet således biföll. Det framgår där, något som bör observeras noga,

att Satanistiska samfundet inte erkänner någon gudomlighet.

- **Vår Svartgula Sals ansökan till Kammarkollegiet:** För att förvaltningsrättens egen bedömning av Vår Svartgula Sal, som stöd för Kammarkollegiets godtyckliga tolkning av vad som utgör ”religiös verksamhet”. Vår Svartgula Sals ändamål är att dyrka fotbollslaget AIK, vilket Kammarkollegiet bedömer som religiös verksamhet.
- **Expertutlåtanden:** Utlåtande från religionsvetare och företrädare för Svenska kyrkan (Carl Reinhold Bråkenhielm, Eskil Franck, Anders Jeffner, Mikael Mogren, Johan Unger) som ger sitt stöd till att staten ska vara livsåskådningsneutral och därför måste inkludera sekulära livsåskådningsorganisationer, som Humanisterna, således inom ramen för vad som bör omtalas som ett trossamfund enligt svensk lag.

3. Utveckling av överklagandet

3.1. Begreppet gudstjänst

I sitt beslut anger Kammarkollegiet endast ett avgörande kriterium i sitt beslut för att registreras som ett trossamfund, nämligen att en gemenskap ska bedriva gudstjänst som del av sin verksamhet. Härmed säger sig Kammarkollegiet i och för sig förstå begreppet gudstjänst i en sådan vid bemärkelse som låter ”exempelvis gemensam bön eller meditation normalt innefattas”, något som ter sig rätt och rimligt.

Det framgår dock inte av denna Kammarkollegiets skrivning om bön eller meditation är ett nödvändigt krav, bara att den ”normalt” omfattas. Helt korrekt anger inte heller Kammarkollegiet meditativa moment eller ”bön” som teistiskt baserade akter. Det framstår således som om denna rudimentära beskrivning, också enligt Kammarkollegiets uppfattning, inte alls skulle vara uttömmande, utan snarare att det väl kan finns andra inslag i en verksamhet som i LTS mening likställer ett agerande med vad som kortfattat omtalas som ”gudstjänst”. Likväl har Kammarkollegiet avvisat Humanisternas ansökan om registrering, något som helt enkelt ter sig obegripligt.

Humanisterna har i sin ansökan (Bilaga 5 uppdaterad) beskrivit att dess medlemmar ingår i regelbundna existentiella samtal med inre reflektion, något som väl kan likställas med en bön eller meditation exempelvis över självförståelse och självförverkligande. Kammarkollegiet har inte gett något som helst skäl till varför existentiella samtal med inre reflektion inte skulle kunna likställas med bön eller meditation, utan snarast bejakat dylikt i sin allmänna hållning till registreringsmöjligheten.

Kammarkollegiet bemöter således inte Humanisternas tämligen självfallna påpekande att ”existentiella samtal med inre reflektion” är att likställa med ”bön eller meditation”. Fastmera bygger Kammarkollegiets beslut på en oriktig

tolkning av svensk lag, något som lett till godtyckliga resultat. Kammarkollegiets beslut framträder dessutom som obegripligt sett till dess egen (om än rudimentära) beskrivning av gudstjänstbegreppet sådant det framträder i LTS.

Kammarkollegiet borde även beaktat det i sammanhanget högst betydelsefulla, nämligen att riter som Humanisterna bedriver självfallet bör likställas med gudstjänst. Exempelvis erbjuder Humanisterna *barnvälkommande*, *bröllop* och *begravningar*, vilka alla är riter som inom Svenska kyrkan betraktas som gudstjänst.

Utöver detta bedriver Humanisterna verksamheter som andra trossamfund också bedriver. Exempelvis erbjuder Humanisterna en *humanistisk konfirmation* till ungdomar med fokus på kritiskt tänkande och mänskliga rättigheter. Humanisterna driver även hjälplinjen *Humanistisk Medmänniska* som allmänheten kan ringa för stöd.

3.2. Religiös verksamhet

Kammarkollegiet hävdar som sin (enda) huvudpoäng i sitt beslut att "Humanisternas egen beskrivning av sin verksamhets ändamål klargör att man inte bedriver religiös verksamhet." Detta är en feltolkning av Humanisternas ändamål och verksamhet. Ingenstans i Humanisternas stadgar eller ansökan står det att Humanisterna inte bedriver religiös verksamhet. Humanisterna hävdar motsatsen.

En klassisk funktionell definition av begreppet religion är *Emile Durkheims* att: "*religion är ett symbolsystem som binder samman en social gemenskap*", eller *Clifford Geertz*, där religiös verksamhet definieras som det som "*skapar känslor som knyter samman människors etos och världsbild*".

Det framgår av Humanisternas stadgar och dess ansökan till Kammarkollegiet att Humanisterna bedriver en mängd verksamheter som väl går att likställa med religiös verksamhet i lagens rimliga mening och i linje med dessa definitioner.

Kammarkollegiet skriver i sitt beslut följande:

"Av stadgarna framgår att Humanisterna har följande ändamål.

- Humanisterna är en livsåskådningsorganisation för sekulära humanister som i många avseenden avspeglar en klassisk upplysningsfilosofi, vilken innebär att världen kan utforskas med vetenskaplig metodik och mänskligt förnuft.
- *Humanisterna förespråkar en sekulär etik som utgår från människan, och samtidigt tar hänsyn till andra levande varelser och vår gemensamma livsmiljö.*
- *Humanisterna aktualiserar sina idéer praktiskt i olika sociala sammanhang. Viktiga uppgifter är folkbildning, opinionsbildning och tillhandahållande av sekulärhumanistiska ceremonier. Förbundet engagerar medlemmar i aktiviteter för opinionsbildning, informations- och samhällsinsatser."*

Kammarkollegiet fortsätter:

Kammarkollegiet noterar att det under ändamål i 2 § stadgarna bl.a. framgår att Humanisterna "förespråkar en sekulär etik som utgår från människan".

Det framgår inte om Kammarkollegiet menar att detta stycke tyder på att Humanisterna inte bedriver religiös verksamhet, vilket i så fall är en felaktig slutsats. Det nyss beskrivna har Humanisterna gemensamt med många samfund som till exempel Svenska kyrkan. Svenska kyrkan förespråkar en sekulär etik som utgår från människans behov, exempelvis en liberal abortlagstiftning, rätten till samkönade äktenskap och omsorg om de behövande.

Det är viktigt att poängtera att begreppet "sekulär" inte på något sätt exkluderar religiös verksamhet. Exempelvis innebär en sekulär stat att religion och stat ska vara åtskilda. Inom ramen för en sekulär stat kan således alla livsåskådningar verka sida vid sida.

Precis som Svenska kyrkan (och andra trossamfund) aktualiserar Humanisterna sina idéer inspirerade av sekulär humanism i olika sociala sammanhang, för att göra det möjligt för människor att växa och utvecklas existentiellt och etiskt. Detta kan ske genom ceremonier och ritualer, liksom genom sammankomster för existentiell reflektion.

Det har vilat på Kammarkollegiet att visa varför Humanisternas riter, trosuppfattning och verksamhet inte går att likställa med religiös verksamhet. I Humanisternas bilagor (Bilaga 5 uppdaterad, och Bilaga "Komplettering av ansökan med diarienummer 19.3.1-8231.2022") till ansökan till Kammarkollegiet har redogjorts för och väl beskrivits den verksamhet som Humanisterna bedriver och som således måste betraktas som religiös i juridisk mening, d v s enligt LTS. Som framgått har Kammarkollegiet inte alls presterat några skäl till varför Humanisterna inte ska anses bedriva religiös verksamhet. Det är i och för sig förstäligt – Humanisternas verksamhet är givetvis en sådan som väl motiverar registrering som trossamfund enligt LTS.

3.3. Europakonventionen, EKMR

EKMR är avgörande för hur religionsfrihetsbegreppet idag tolkas. Detta bekräftas uttryckligen i 1 § lagen (1998:1593) om trossamfund: "*Bestämmelser om religionsfrihet finns i regeringsformen och den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.*"

I betänkandet Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige (SOU 2018:18), diskuterades hur svensk lag bör definiera begreppet trossamfund.

Slutsatsen är att begreppet ska definieras så att den omfattar gemenskaper som bedriver en verksamhet som åtnjuter ett skydd enligt bestämmelsen om religionsfrihet i artikel 9.1 i EKMR. En bedömning av vad som är ett trossamfund ska därför utgå från Europadomstolens praxis. Därmed skyddas

livsåskådningar såväl med gudsbegrepp som sådan utan teistiska föreställningar. Europadomstolen har förvisso slagit fast att sekulära livsåskådningar väl skyddas av bestämmelsen i artikel 9:1 EKMR.

En traditionell livsåskådning, som till exempel kristendomen, uppfattar att den transcendent dimensionen bland annat innehåller någon form av gudsbegrepp, medan den sekulärhumanistiska livsåskådningen ser den transcendent dimensionen som omfattande exempelvis matematik, estetik, moraliska sanningar, men inte ett gudslikande väsen med agens och intentionalitet.

Det är helt enkelt skilda livsåskådningar med delvis olika innehåll i den transcendent dimensionen, men lika skyddsvärda enligt Europakonventionen.

Det viktiga är inte trosuppfattningens substans i sig, utan att den uppnår en viss nivå av "slagkraft, allvar, sammanhållning och betydelse". Även sekulära livsåskådningar som uppfyller dessa kriterier är enligt Europakonventionen skyddsvärda och kan således inte diskrimineras genom en inskränkande tolkning av LTS

Europarådets lagrådsremiss hänvisar till Venedigkommissionen: "The process of obtaining legal personality status should be open to as many communities as possible, without excluding any community on the grounds that it is not a traditional or recognized religion or through excessively narrow interpretations or definitions of religion or belief" (punkt 26). Vidare står det: "The freedom of religion or belief protects theistic, non-theistic and atheistic beliefs, as well as the right not to profess any religion or belief" (punkt 2).

Europakonventionen för mänskliga rättigheter är sedan år 1995 svensk lag genom så kallad inkorporering – den är således vägledande för hur bl a 1998 års LTS bör förstås.

3.4. FN:s deklARATION ÖVER MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

FN:s rapportör för religion-och-tankefrihet skriver (A/HRC/34/50/Add.1) att livsåskådningsorganisationer, som Humanisterna, inte kan särbehandlas utifrån en avsaknad av tro på en högre makt då detta inte är i linje med Europakonventionen och internationell folkrätt. Där står bland annat:

"44. By rendering the acknowledgment of a religious community dependent on faith in a transcendent power, the Danish law deviates from European and international human rights law. Both the European Court of Human Rights and the Human Rights Committee, which monitors compliance with the International Covenant on Civil and Political Rights, have developed jurisprudence that understands freedom of religion or belief more broadly. According to the Human Rights Committee, article 18 of the Covenant protects "theistic, non-theistic and atheistic beliefs, as well as the right not to profess any religion or belief".¹ In other words, freedom of religion or belief covers the whole range of identity-shaping convictions and conviction-based practices, including beyond traditional forms of monotheistic faith and worship. For article 67 of the Constitution to remain in line with the development of freedom

of religion or belief in European and international human rights law, it should be interpreted in a broad and inclusive way.”

Slutsatsen är att LTS som sagt måste förstås rätt på basen av EKMR och FN:s deklaration för mänskliga rättigheter.

3.5. Tidigare regeringsbeslut angående statsbidrag

Kammarkollegiet skriver i sitt skäl till beslut följande:

”Kammarkollegiet konstaterar att Humanisterna tre gånger (år 2006, 2007, och 2011) har ansökt hos regeringen om att bli berättigade till statsbidrag. Regeringen har i samtliga fall avslagit ansökningarna och som skäl anfört att Humanisterna inte är att betrakta som ett trossamfund då de inte bedriver någon religiös verksamhet”.

De tre regeringsbeslut som Kammarkollegiet hänvisar till togs för mer än tio år sedan. Sedan dess har Humanisternas verksamhet utvecklats och förbundets stadgar ändrats på här relevant sätt. Senast år 2022.

Det är också så att LTS, d v s *lagen (1998:1593) om trossamfund*, ska bedömas fristående från *lag (1999:932) om stöd till trossamfund*, vilken var den som regeringsbesluten handlar om. I förarbetena till LTS står det: ”Någon koppling mellan bytet av associationsform för verksamheten och de rättigheter – rätt att anordna enskild begravningsplats, rätt att förrätta vigsel, möjlighet att få statsbidrag etc. – som många av trossamfundet har i dag bör inte finnas.” (prop. 1997/98:116 s.20).

Kammarkollegiet har således i sina skäl till beslut inte något stöd i av regeringens tidigare beslut om *medelstillelning* (år 2006, 2007, och 2011) dels eftersom Humanisternas verksamhet har utvecklats och breddats sedan dess och dels genom att *Lagen om stöd till trossamfund (1999:932)* inte avser prövning av *registrering* av ett trossamfund, vilket är vad Humanisternas ansökan avser, utan *medelstillelning* i enskilda fall.

3.6. Likvärdighetsprincipen

Svensk lag ska appliceras likvärdigt. Lika fall skall behandlas lika. Då Satanistiska samfundet är ett av Kammarkollegiet registrerat trossamfund vars ändamål och verksamhet åtminstone på alla principiellt väsentliga punkter liknar Humanisternas, om än Humanisternas verksamheter är fler, bredare och betydligt mer utvecklade än Satanisternas, är det direkt stötande om inte Humanisterna registreras som trossamfund.

Det är uppenbart att Humanisternas övergripande ändamål, enligt sina stadgar, är nästan identisk med Sataniska Samfundets beskrivning av sina ändamål, åtminstone på det principiellt bärande plan som här intresserar.

3.7. Humanisternas ändamål enligt stadgarna:

§ 2. Ändamål

Humanisterna är en livsåskådningsorganisation för sekulära humanister som i många avseenden avspeglar en klassisk upplysningsfilosofi, vilken innebär att världen kan utforskas med vetenskaplig metodik och mänskligt förnuft.

Humanisterna förespråkar en sekulär etik som utgår från människan, och samtidigt tar hänsyn till andra levande varelser och vår gemensamma livsmiljö.

Humanisterna aktualiserar sina idéer praktiskt i olika sociala sammanhang. Viktiga uppgifter är folkbildning, opinionsbildning och tillhandahållande av sekulärhumanistiska ceremonier. Förbundet engagerar medlemmar i aktiviteter för opinionsbildning, informations- och samhällsinsatser.

§ 3. Verksamhet

Förbundet

- utvecklar och informerar om den sekulära humanismen som livsåskådning och dess idéer inom kultur- och samhällsdebatt, skola och folkbildning samt genom publicistisk verksamhet, föredrag och kurser.
- granskar och debatterar livsåskådningsfrågor, pseudovetenskapliga läror, totalitära ideologier, inhumana traditioner och föreställningar, samt de konsekvenser dessa får för individ och samhälle.
- värnar en demokratisk, sekulär samhällssyn och en etik byggd på humanismens grund.
- utformar och tillhandahåller sekulärhumanistiska ceremonier, utbildar officianter och tillhandahåller rådgivning i livsåskådningsfrågor.

Satanistiska samfundets ändamål från sina stadgar:

Trossamfundets ändamål är:

- att skapa gemenskap för religiös verksamhet i enlighet med Global Order of Satans sex grundpelare
- att värna en demokratisk, sekulär samhällssyn
- att främja respekt för varje människas värde oberoende av kön, sexuell identitet, etnicitet, social ställning, ålder eller funktion
- att vara ett levande trossamfund som ständigt utvecklas.

Trossamfundet anser att detta genomförs bäst genom att:

- anordna regelbundna sammankomster för gemensamma ritualer och invokationer, till exempel ritualen för avdop, ritualen för initierande, och ritualen för åkallande av Lilith och Lucifer
- anordna sammankomster där en särskilt utsedd person läser ur våra skrifter eller litterära kanon
- engagera medlemmarna i medvetandehöjande aktiviteter i enlighet med upplysningsidealen
- förespråka sekulär etik och moral
- samarbeta med andra organisationer som delar våra värderingar
- delta i samhällsdebatten.

Det bör noteras att i all beskrivning av dem själva, utöver deras stadgar (se hemsidan, www.satanistiskasamfundet.se" www.satanistiskasamfundet.se), framgår det tydligt att medlemmar i Satanistiska samfundet inte tillber Satan, utan har valt detta som en metafor för en naturalistisk livssyn.

På Satanistiska samfundets hemsida "om oss", delges följande beskrivning av samfundet:

"Vår tro är en modern form av icke-teistisk satanism med en litterär satansfigur som förebild.

Vi använder ett satanistiskt bildspråk för att förespråka social rättvisa, kroppslig autonomi och en sann sekulär stat. Vårt uttalade syfte är att uppmuntra medkänsla och empati gentemot alla varelser. Det gör vi bland annat genom att delta i den offentliga debatten och arrangera olika politiska manifestationer. Vi är partipolitiskt obundna.

Vi tror inte på Satan eftersom det uppmuntrar till religiös vidskeplighet. Övertygelser ska grundas på en vetenskaplig förståelse av världen. Vi använder oss av Satan som en litterär figur och metafor för att konstruera ett narrativ som främjar pragmatisk skepticism, rationalitet, individens självständighet och nyfikenhet. Vi använder Satan som en representant för den eviga rebellen mot godtyckliga sociala normer och bedrägliga kategoriseringar."

Bland Satanistiska samfundets grundpelare anger de:

"Vetenskap, evidens, förnuft och kritiskt tänkande ska vägleda oss i vår uppfattning om universum. Endast genom att utmana våra fördomar och omvärdera våra åsikter kan vi uppnå sant kritiskt tänkande vilket hjälper oss att fatta väl genomtänkta beslut"

Ovannämnda ändamål och verksamheter för Humanisterna och Satanistiska samfundet är principiellt identiska i alla här vägande hänseenden. Satanistiska samfundet, likt Humanisterna, är explicit "icke-teistisk", tror inte

på någon högre makt, bedriver inte gudstjänster i snäv teistisk mening, värnar om en "demokratisk, sekulär samhällssyn", "förespråkar sekulär etik och moral", och anser att "övertygelse ska grundas på en vetenskaplig förståelse av världen".

Utöver detta erbjuder Humanisterna verksamheter som ofta förknippas med andra trossamfund, som barnvälkomnande, bröllop, begravning, konfirmation, och en hjälplinje, vilket Satanistiska samfundet inte gör.

Dock har Sataniska samfundet i sina stadgar lagt in begreppet "*religiös verksamhet*", men när de sedan beskriver vad de menar med det, så är det samma verksamhet som Humanisterna.

Det kan omöjligen vara så att det räcker att skriva orden "*religiös verksamhet*" i sina stadgar, för att därigenom automatiskt godkännas som registrerat trossamfund, således oavsett vilken verksamhet man faktiskt bedriver. I så fall skulle exempelvis en fotbollsförening eller schackförening kunna skriva "Vi bedriver religiös verksamhet genom att spela fotboll eller schack" och därigenom kunna accepteras som ett registrerat trossamfund.

Att Kammarkollegiet tolkar lagen på detta udda sätt framgår dock av Vår Svartgula Sals ansökan som Kammarkollegiet godkänt. Vår Svartgula Sals ansökan anger att dess ändamål är att dyrka fotbollsklubben AIK där gudstjänst och bön består av att sjunga ramsan "Åh vi e AIK". Utöver detta har samfundet ingen verksamhet. Det framstår som godtyckligt att sjunga ramsan "Åh vi e AIK" kvalar som "*religiös verksamhet*", men inte Humanisternas "existentiella samtal med inre reflektion" samt Humanisternas ceremonier för barnvälkomnande, bröllop, begravning, och konfirmation.

Att bli registrerad som ett trossamfund måste rimligen bygga på en beskrivning av den faktiska verksamheten, inte endast genom att framhålla att orden "*religiös verksamhet*" eller liknande finns i sökandens stadgar. Det väsentliga är självfallet att en organisation kan visa att den är en livsåskådningsorganisation, inte blott att uttrycket "*religiös verksamhet*" står i stadgarna.

Humanisterna menar inte att Satanistiska samfundet inte bedriver religiös verksamhet. Humanisterna menar att Satanistiska samfundet mycket riktigt bedriver verksamhet som kan likställas med religiös verksamhet. Detta även gäller Humanisterna. Poängen är att båda organisationerna är livsåskådningsorganisationer som därmed har rätt att registreras som trossamfund.

I Kammarkollegiets beslut refereras dessutom återkommande till begreppet "*religiös verksamhet*" utan någon som helst robust definition, bortsett från att omfatta gudstjänst, men detta menar ju Kammarkollegiet självt är något som inte utgör ett formellt krav och som dessutom i sig tydligen saknar en snävt entydig mening. Varken Sveriges Buddhistiska Gemenskap eller Sataniska samfundet bedriver gudstjänster men har ändå blivit registrerade som trossamfund. Det väsentliga här är att det bedrivs en likvärdig verksamhet, med ritualer/ceremonier. Det är redan klarlagt att Humanisterna gör detta!

Förvaltningsrätten bör således redogöra för den närmare innebörden av begreppet "religiös verksamhet", så att det blir begripligt att det:

- *inkluderar* Satanistiska samfundet som i sina stadgar klargör att de liksom Humanisterna förespråkar "en sekulär etik och moral" och på sin hemsida att de är en icke-teistisk livsåskådning,
- *inkluderar* Sveriges Buddhistiska Gemenskap som inte heller har orden "religiös verksamhet" i sina stadgar och inte heller bedriver gudstjänst i strikt semantisk mening,
- *inkluderar* Vår Svartgula Sal som inte har någon verksamhet utöver att sjunga ramsan "Åh vi e AIK",
- och därmed *exkluderar* förbundet Humanisterna.

Slutligen måste likvärdighetsprincipen gälla. Eftersom Sataniska samfundet, Sveriges Buddhistiska Gemenskap, Vår Svartgula Sal har godkänts som registrerade trossamfund, måste även Humanisterna registreras. Något annat vore direkt stötande mot de normer och de sakförhållanden som ovan redogjorts för.

Stockholm den 7 mars 2023

David Rönnegård, ordförande Humanisterna

Julmyra 337, 74491, Heby

David.ronnegard@humanisterna.se

Tel: 0765524818

Ulf Gustafsson, förbundssekreterare Humanisterna

Christer Sturmark, författare och tidigare ordförande Humanisterna

Jan Rosén, professor em. i civilrätt